

КРАВЧЕНКО Катерина Георгіївна,
студентка 4 курсу
Факультету філософської освіти та науки
НПУ імені М.П. Драгоманова

ПРОБЛЕМА РОЗУМІННЯ САМОПІЗНАННЯ В БУДЕННОМУ, ГРАНИЧНОМУ ТА МЕТАГРАНИЧНОМУ БУТТІ ЛЮДИНИ

Проблема самопізнання була однією з центральних філософських проблем протягом усієї історії філософської думки, починаючи ще з античності. «Пізнай самого себе» – було написано на фронтоні храму Аполлона в грецькому місті Дельфи й належить одному з «семи мудреців» античності – Фалесу. Протягом історії цей принцип набуватиме різних тлумачень, але завжди буде залишатися одним з провідних гносеологічних принципів.

На практиці, в житті, проблема самопізнання виникає перед людиною тоді, коли вона задається такими питаннями, як: у чому сенс її життя, у чому полягає її призначення, для чого вона прийшла у цей світ, хто вона є, чого хоче від себе, від інших та від життя загалом, і що має робити, аби максимально реалізувати свій потенціал і від того бути щасливою?

Однак кожна людина відповідає на ці питання по-різному, виходячи із своїх власних життєвих прагнень та свого світогляду. Тому, цікаво розглянути як самопізнання людини корелює з її світоглядом.

Світоглядна проблематика вдало розглядається у метаантропологічній концепції Н. Хамітова та С. Крилової. Так, буття людини розглядається у трьох рівнях: буденному, граничному та метаграничному. Відповідно, і світогляд людини розглядається у трьох рівнях.

Буденний світогляд, як зазначає Н. Хамітов, відображає буденне буття людини з його несамостійністю, некритичністю, нетворчим характером [1, с. 35]. Людина з буденним світоглядом, власне кажучи, не задумується про самопізнання. Можна сказати, вона закриває очі на нього. Її цікавлять лише «хліб та видовища».

Буденному світогляду протистоять особистісний світогляд і філософський світогляд [1, с. 35].

Особистісний світогляд – це світогляд, що відображає граничне буття людини і відрізняється самостійністю, критичністю і творчим характером [1, с. 35]. Особистісний світогляд у всіх своїх рисах протилежний буденному світогляду, це світогляд людини, що усвідомлює і долає стереотипи

середовища, а тому стає недоступною для маніпуляцій. Особистісний світогляд означає постійне самопізнання, погляд всередину себе, пильну увагу до динаміки розвитку внутрішнього світу. Тому людина з особистісним світоглядом усі події зовнішнього світу виносить на суд власного розуму і переживання. Особистісний світогляд виступає основою творення нових цілей, ідеалів і цінностей. Саме творчий характер особистісного світогляду дозволяє вирішувати проблему смислу життя як проблему, смислу свободи – свободи вибору і свободи досягнення обраного [1, с. 35].

Філософський світогляд відображає метагранічне буття людини і відзначається самостійністю, критичністю, творчим характером, а також системністю і внутрішньою цілісністю. Можна стверджувати, що філософський світогляд є ступінь зрілості особистісного світогляду [1, с. 36]. Тому, тут самопізнання постає у своєму найвищому прояві та неодмінно породжує творчість, як вияв свободи.

Важливим поняттям у метаантропології є самотність. Власне кажучи, самопізнання і є шляхом подолання самотності, через її осягнення та осмислення, від буденного – до метагранічного буття. Тому, власне, без самопізнання не можливий рух від буденного буття до граничного, а потім метагранічного буття [2].

Не менш важливим поняттям у метаантропології є поняття любові. Так, любов до себе проявляється саме у самопізнанні та самотворенні, що породжує нове буття людини. У цьому бутті людина піднімається над пізнанням та творінням об'єктів. А також людина творить образ своєї другої половинки. Тому, цю любов ще називають любов-творіння. Саме вона перетворює волю до самопізнання та самотворення у надихання до самопізнання та самотворення. В акті натхнення любов стає свободою, що відкриває нам сенс творчості, що становиться тотожною самопізнанню [3].

Таким чином, процесу самопізнання відведено величезну роль у метаантропологічній концепції, адже саме завдяки цьому процесу людина здатна самоудосконалюватись, ставати особистістю, а не просто «безликим» індивідом, віднаходити своє творче начало, набувати цілісності, проявляти свою свободу – і в решті-решт – переходити від буденного буття до граничного, а потім до метагранічного.

Список літератури:

1. Хамітов Н. Філософська антропологія як метаантропологія: метатеорія соціогуманітарного знання і філософія буденного, граничного та

метаграницного буття людини / Н. В. Хамітов // Проблеми соціальної роботи: філософія, психологія, соціологія. – К., 2015 . - № 2. – С. 27 – 41.

2. Хамітов Н. Філософія одиночства: Одиночство женское и мужское [Текст] : опыт вживания в проблему / Н. В. Хамітов. - К. : Наук. думка, 1995. - 172 с.

3. Хамітов Н., Крылова С. Любовь как запредельное бытие мужского и женского / Н. В. Хамітов, С. А. Крылова // Хамітов Н. Філософія: бытие, человек, мир. – 3-е издание, исправленное и дополненное. – К.: КНТ, 2016.

МАРЧУК Олександр Танасійович,

аспірант кафедри культурології,
релігієзнавства та теології

Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича

ОЗНАКИ ЗДОРОВ'Я ОРГАНІВ ЧУТТЯ: СХІДНО-ПАТРИСТИЧНИЙ ПІДХІД ДО ОСМИСЛЕННЯ

До бажаної сили душі в спрощеному (нераціональному) вигляді, на думку мислителів східної патристики, належить сила чуття. Органи чуття, те, що психологи тепер називають сенсорикою, св. Отці відносили до нижчої складової частини душі, для якої досягнення здорового функціонального стану є можливим за умов стримуючого підпорядкування вищим душевним складовим. Прп. Фаласій Лівійський зазначає, яким повинно бути здорове застосування чуттєвості: «Нехай служать тобі почуття і речі чуттєві до духовного споглядання, а не для задоволення похоті плотської» [1, с. 305]. Однак для цього, на думку прп. Філофея Синайського, потрібно берегти, стримувати й, зрозуміло, контролювати свої чуття: «Хто з деяким насиллям утримує п'ять своїх почуттів... той всіляко співдіє для розуму легкими, сердечний подвиг і боротьбу», тому що «коли розум зсередини не приборкує і не в'яже почуттів, тоді очі всюди розбігаються з цікавості, вуха люблять слухати суєтне, нюх розніжується, уста стають нестримними і руки простягаються дотикатися того, чого неналежить» [1, с. 423], оскільки, на думку свт. Феодора Едеського, «ніщо так не намірене на гріх, як ці органи, не керовані розумом» [1, с. 336].

Продовжуючи лінію святоотцівської однодумності, прп. Микита Стефат пише: «Коли п'ятериця чуттів підпорядкована чотирьом головним добродіям і береже повсякчасну їм благопокірність, тоді природа тіла... не заважає колесу життя рухатись безтурботно» [2, с. 162]. А в прп. Никодима